

Opponensi vélemény

Peták Ferenc A LÉGÚTI ÉS A SZÖVETI MECHANIKA SZEPARÁLÁSÁNAK JELENTŐSÉGE A LÉGZŐRENDSZERI ELVÁLTOZÁSOK VIZSGÁLATÁBAN című MTA doktori értekezéséről

Dr. Peták Ferenc MTA Doktori értekezése formailag és tartalmilag megfelel az MTA Doktori értekezésekkel szemben támasztott követelményeknek.

Dr. Peták Ferenc lektorált, tudományos folyóiratban megjelent in extenso dolgozatainak száma a bírálóidőpontjában 84, amelyből 80 nemzetközi, 3 magyar nyelvű folyóiratban jelent meg. Közleményeinek összesített impakt faktora 266, a független idézetek száma 992. A jelöltnek 17 elsőszerzős 16 utolsó szerzős közleménye van ezen közlemények összesített impakt faktora 92,3. Peták doktor így messzemenően teljesíti az MTA Orvosi Osztály által szabott követelmények minden scientometriai elvárását.

A jelölt a megjelent közleményeiből 33-at használt fel dolgozata alapjául, melyek összesített impakt faktora 96,192 az ezekre kapott hivatkozások száma 284. A jelölt a disszertációhoz felhasznált közlemények közül 11 cikkben elsőszerzős, 12-ben utolsó szerző.

Az értekezés az általánosságban elfogadott tagozódást követi, elírás, értelmi hiba csupán néhány helyen fordul elő az értekezésben és a tézisekben:

- a dolgozat elején szereplő rövidítések listája nem teljes, a dolgozatban szerepelnek, olyan rövidítések is, amelyek magyarázatát a szövegben sem találtam, pl. Pla, Ptp,
- az értekezésben számos helyen feltüntette a statisztikai próba p értékét, viszont az elemszám valamennyi esetben hiányzik,
- 38. oldal 7. ábra, a jelmagyarázat hiányos,
- 42. oldal 12. ábra szövege, naív helyett natív,
- 67. oldal 48. ábra, a jelmagyarázat hiányzik.

A dolgozat 129 számozott oldalt tartalmaz, a megértést 51 ábra és 3 táblázat segíti. A munka célkitűzései világosak, az értekezés ennek a szellemében készült.

A szerző a légzőrendszeri mechanikát befolyásoló élettani és kórélettani folyamatokat vizsgálta.

A *Bevezetés* viszonylag rövid, ami annak a következménye, hogy számomra szokatlan módon, a jelölt a megbeszélés fejezetben mutatja be a légzésmechanika, a cardiopulminális kölcsönhatások és a légúti túlérzékenység jellemzőit. Ez nagyon megnehezíti a kutatási témában járatlan olvasó feladatát. Bár az *Eredmények* fejezetben a kapott adatok világos interpretációja következik, megértését, a már említett számos ábra és táblázat ellenére nagyban elősegíti a megbeszélésbe ágyazott bevezető előzetes elolvasása.

A *Módszerek* fejezet megfelelő hosszúságban és részletességgel tárgyalja a metodikák leírását.

Az értekezésben a szerző következtetései logikusak, azokat az aktuális irodalmi adatok tükrében vizsgálja és magyarázza, amit jelez a 285 irodalmi hivatkozás.

Megállapítható, hogy az értekezés önálló tudományos megfigyeléseken alapszik. A dolgozatban ismertetett legfontosabb új megállapítások a következő pontokban foglalhatóak össze:

1. Nem-specifikus exogén konstriktor agonisták és allergének adását követően a légúti és a szöveti mechanikai válaszok különböznek a légúti túlérzékenység állatkísérletes modelljeiben.
2. Az izomrelaxánsok eltérő mértékű bronchoconstríciót okozó mellékhatásának hátterében azok hisztamin felszabadító és közvetlen a muszkarin típusú receptorokat stimuláló hatásaikban fennálló különbségek állnak. Igazolták az inhalációs anesztetikumok légúti simaizom tónust csökkentő tulajdonságait, illetve hogy a krónikus hiperoxia vagy hipoxia, a működő tüdőterefogat emelkedésének tulajdoníthatóan csökkenti a légúti ellenállást, valamint légúti túlérzékenység kialakulásához is vezet.
3. A légzésmechanikai paramétereket a kisvérköri kapilláris nyomást meghatározó pulmonális vénás teltség befolyásolja, ugyanakkor a légutak fokozott válaszreakciójáért a megnövekedett véráramlás felelős. Elsőként írták le a tüdőkapillárisok teltségének az alveoláris architektúrát fenntartó szerepét, ami fontos a ventilációs-perfúziós egyenetlenség minimalizálásában.
4. A pre- és posztkapilláris pulmonális hipertenzió egyaránt légúti túlérzékenységet okoz. A prekapilláris pulmonális hipertenzió esetén ez a tüdő keringési és ventilációs rendszereinek szoros kölcsönhatásában beálló zavar következménye, míg a posztkapilláris pulmonális hipertenzió esetén ezért a pulmonális érrendszer átrendeződése felelős.
5. A vörösiszap por inhalációja légúti túlérzékenység kialakulásához vezethet, de belélegzése rövidtávon nem jelent nagyobb kockázatot a hasonló koncentrációjú városi pornál.
6. A kényszerített oszcilláció alkalmas a légúti hiperreaktivitás igazolására asztmás gyermekekben.

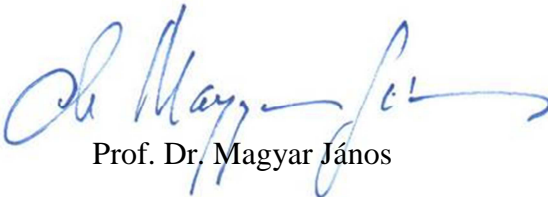
Kérdések és kritikai megjegyzések:

1. A dolgozatban több helyen is előfordul, hogy olyan tüdő vagy légúti paraméter változását demonstrálja, melyek meghatározásának módja nem szerepel a Módszerek fejezetben. pl. hogyan mérték, illetve számították képkötő eljárás segítségével a ventilációs paramétereket (38. oldal, 8. ábra, Atelectasia%, Alulventillált%, Túlfeszített%)? Hogyan mérték, hogyan számította a légúti simaizom kontrakció sebességét (V_o) és a relatív megváltozásának maximumát (dCR_{awmax}) (57. oldal)?
2. 26. oldal. A bejuttatott bronchoalveolaris mosófolyadék az 50-60%-át kapták vissza. A mosófolyadék lejut-e az alveolusokig, illetve a visszakapott mosófolyadék valóban az alveolusokból származik? Ez ugyanis fontos az eosinophil sejtek szám emelkedés pontos megítélése szempontjából.

3. Mi az oka annak, hogy az ovalbumin-indukált oszcillációs légúti konduktansz (Caw) és a képkotással kapott légúti keresztmetszet (CAaw) változása között gyenge a korreláció, ugyanakkor a metakolin provokációt követően az összefüggés statisztikailag szignifikáns volt (7. ábra).
4. 40. oldal 10. ábra, az eosinophil és a neurophil sejtek számának összege az elmarad a teljes sejtszámtól. Milyen egyéb sejteket azonosítottak még a bronchoalveolaris mosófolyadékban, volt-e ebben szignifikáns különbség az egyes csoportok között. A jelölt szerint "mindhárom gyulladásosejtszám értéke csak a negyedik csoport krónikus OVA inhalációjának kitett állataiban okozott szignifikáns ($p < 0,05$) emelkedést". Az ábra neurophil sejtszámot bemutató része nem ezt tükrözi.
5. A 13. ábrán a metakolin intravénás alkalmazása markánsabb légúti ellenállás növekedést váltott ki, mint a szer inhalációjá. A 12. ábrán viszont közel azonos hatást látunk. Mi lehet a különbség oka? Mi volt az oka annak, hogy a szalbutamol iv. alkalmazása előtt az aeroszolozott metakolin nem növelte meg szignifikánsan a légúti ellenállást (13. ábra bal alsó panel).
6. A 2. táblázatban foglalja össze az anesztézia során használt gázkeverékek viszkozitását. A deszflurán 2 MAC értékeit kivéve, a viszkozitás változása kisebb volt, mint 2%. Hogyan mérték a gázkeverékek viszkozitást, mekkora volt mérőrendszer és a mérések hibája?
7. A 75. oldal második bekezdése szerint "... a légúti simaizom tónus csökkenését a vagális aktivitás inhibícióján kívül a feszültségfüggő kalcium csatornák és a kalcium-aktivált ATP-függő ioncsatornák gátlásával fejtik ki." Milyen kalcium-aktivált ATP-függő ioncsatornák működésére gondolt? A 49. ábra pontosításra szorul, a kálium csatornák gátlása ugyanis nem relaxáló hatású.
8. A kényszerített oszcilláció módszere mennyire alkalmas a kis légutak ellenállásának megítélésére?

A dolgozat a kritikai megjegyzéseim és kérdéseim ellenére, formai és tartalmi szempontból mindenben megfelel a MTA doktori cím megszerzésével szemben támasztott követelményeknek, így a nyilvános vita kitűzését, és - sikeres védelem esetén - Dr. Peták Ferencnek, a MTA doktori cím odaítélését támogatom.

Debrecen, 2014. október 14.

Prof. Dr. Magyar János